

PSYKOLOGISKE TRAUMER OG TRAUMERESPONS

EN LITEN HISTORISK TILBAKEBLIKK

Freja Ulvestad Kärki
Nasjonalt
Helseberedskapskonferanse
7.-8.11.2023 Tromsø

Psykologiske traumer

Krise = Traume?

Charcot,
Freud

Kontekst,
kultur

Nye tider, nye
vurderinger?

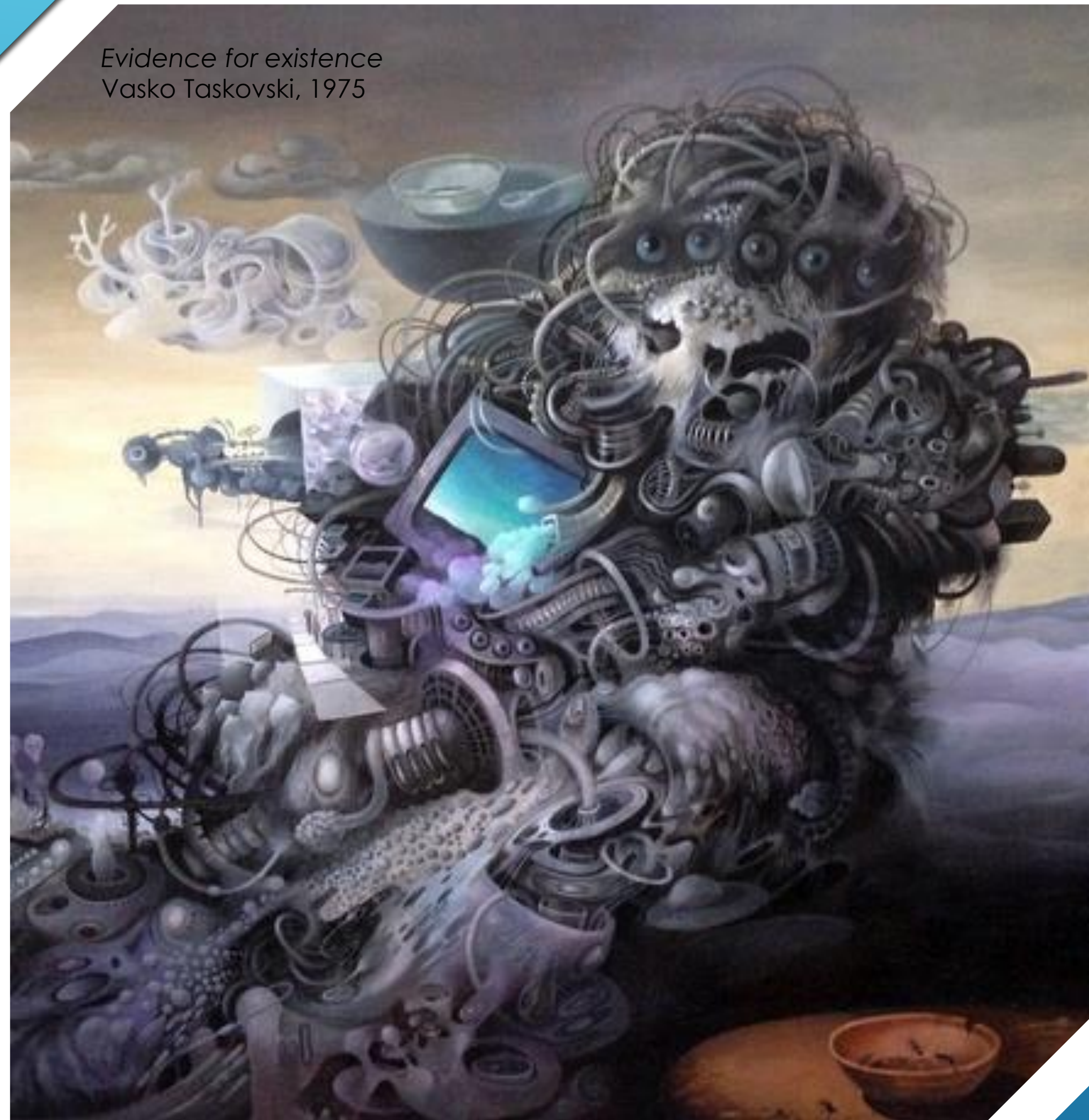

Trauma is an emotional response to a terrible event like an accident, rape, or natural disaster.

Immediately after the event, shock and denial are typical. Longer term reactions include unpredictable emotions, flashbacks, strained relationships, and even physical symptoms like headaches or nausea.

While these feelings are normal, some people have difficulty moving on with their lives.

Evidence for existence
Vasko Taskovski, 1975

- Katastrofene har stått i kø:
- krig, naturkatastrofer, terror, ulykker...
- Psykologiske traumer har alltid eksistert...men underkommunisert
- Håndtert i stor grad som del av livets kriser
- Utvikling av fenomenforståelse – og muligheter for intervensjon
- En psykiatrisk diagnose med kausalitet...

KRISESITUASJON

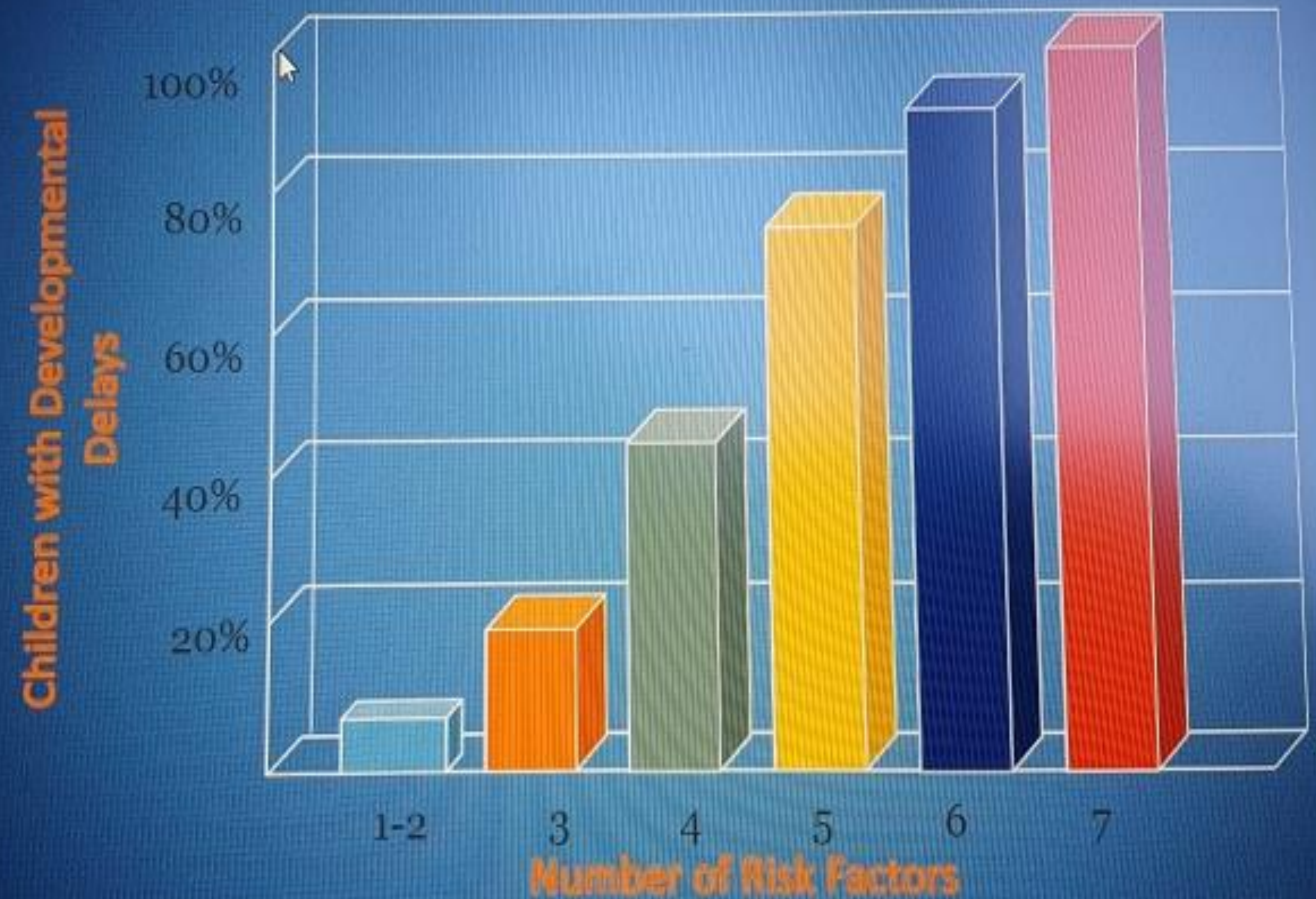
HVORFOR VIKTIG Å SNAKKE OM DETTE, AKKURAT NÅ?

- ✓ Å øke forståelse for normalpsykologien, på riktig måte
- ✓ Kontekstualisere traumer, rette til misforståelser
- ✓ Forebygging
- ✓ Adekvat hjelp til eksponerte
- ✓ Rydde blant begreper – «sårbarhet», «risiko» etc.
- ✓ Psykososial beredskap en del av total beredskap
- ✓ Ressursbruk

Adverse Childhood Experiences

- Physical Abuse
- Emotional Abuse
- Sexual Abuse
- Physical Neglect
- Emotional Neglect
- Domestic Violence
- Parental Substance Abuse
- Household Mental Illness
- Incarcerated Family Member
- Parental Separation / Divorce

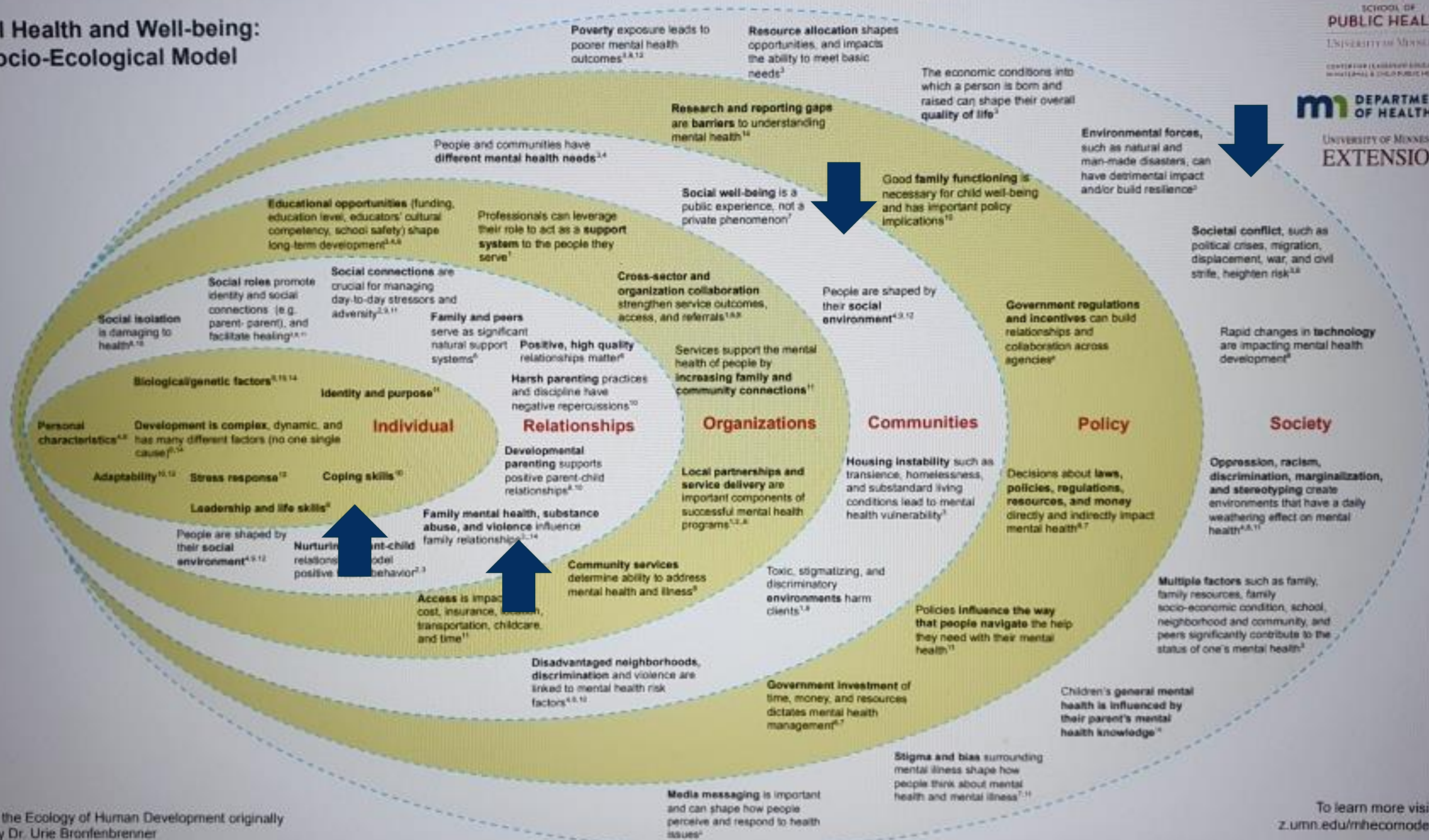
90-100% Chance of Developmental Delays When Children Experience 6-7 Risk Factors

Data Source: Barth, et al. (2008)

Graphic adapted from 2011, Center on the Developing Child at Harvard University

Mental Health and Well-being: A Socio-Ecological Model

Based on the Ecology of Human Development originally created by Dr. Urie Bronfenbrenner

To learn more visit z.umn.edu/mhecomodel

2004 - 2008, starten på systematisk kompetanseoppbygging

2011 Nasjonal veileder,

Utvikling av proaktiv modell etter 22/7 ...
2016 Mestring, samhørighet og håp

Tverrsektoriell, tverretatlig tilnærming

Frivillige organisasjoner, brukerperspektiv

Å ta i bruk digitale medier (eks. monitorering av befolkningens behov, helseatferd (pandemi))

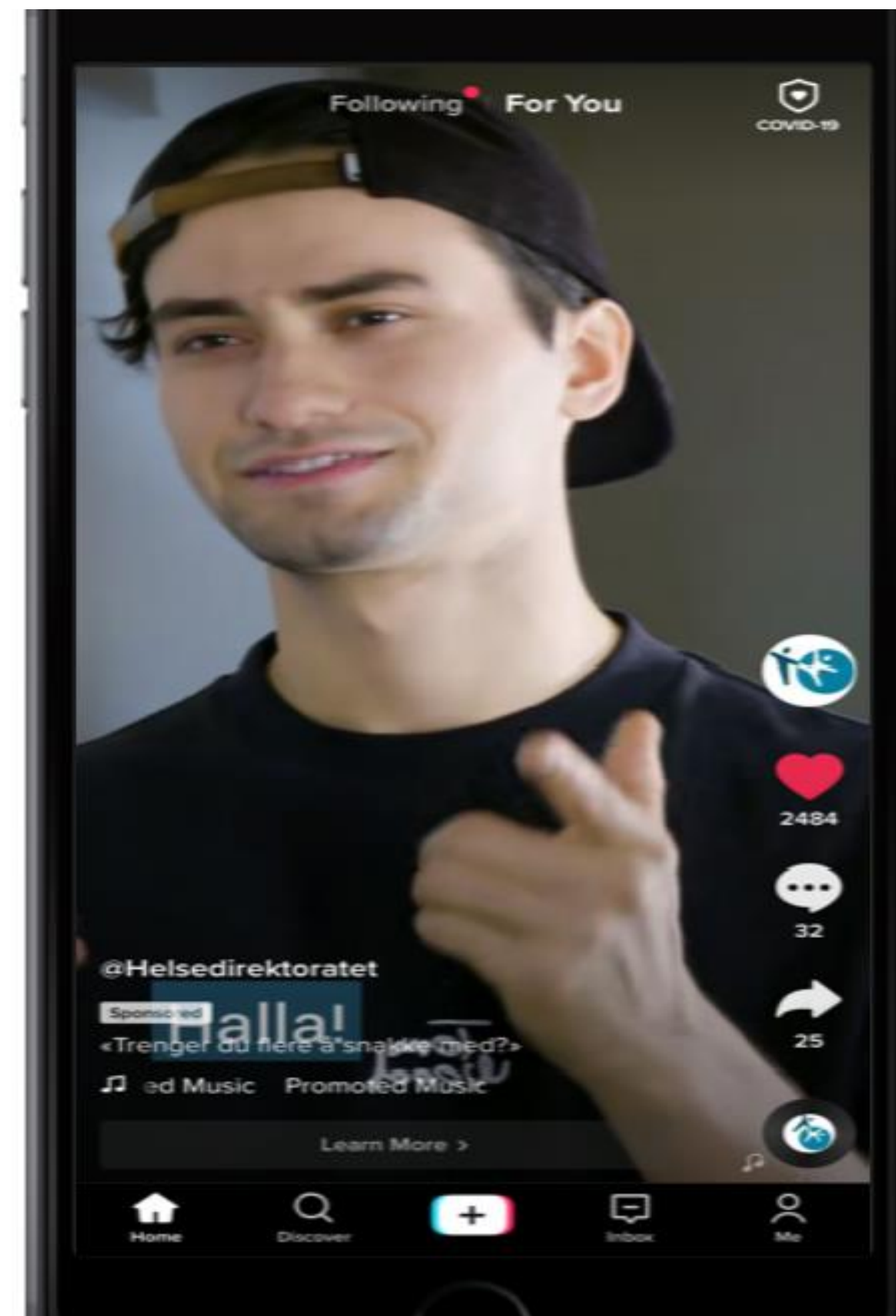
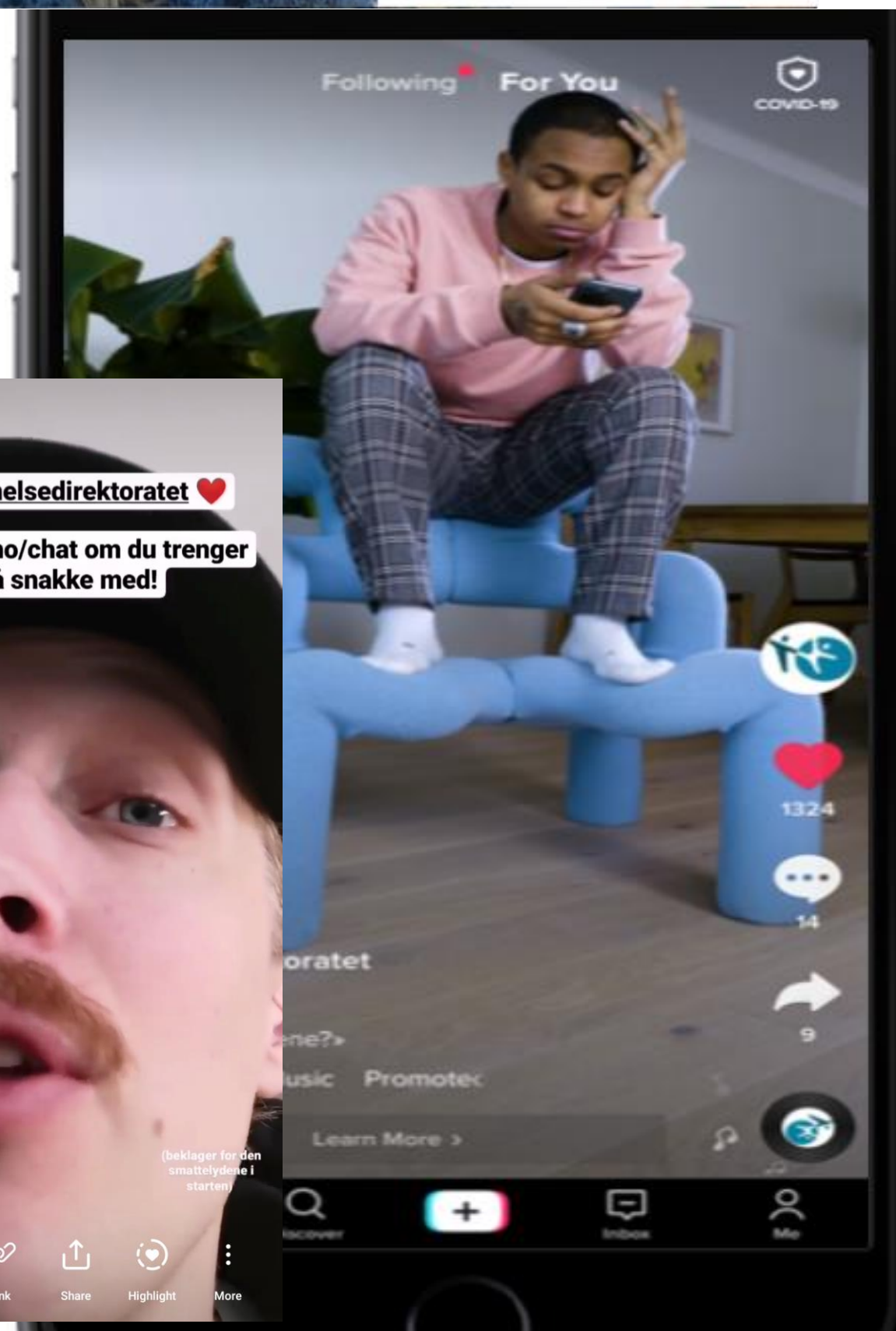
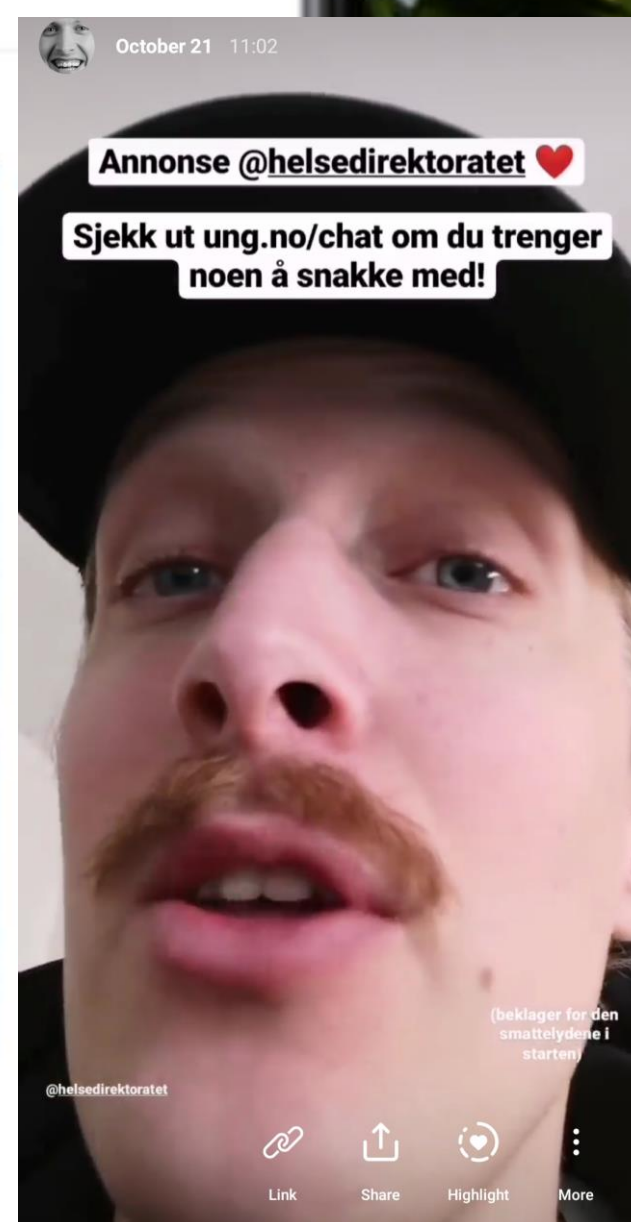
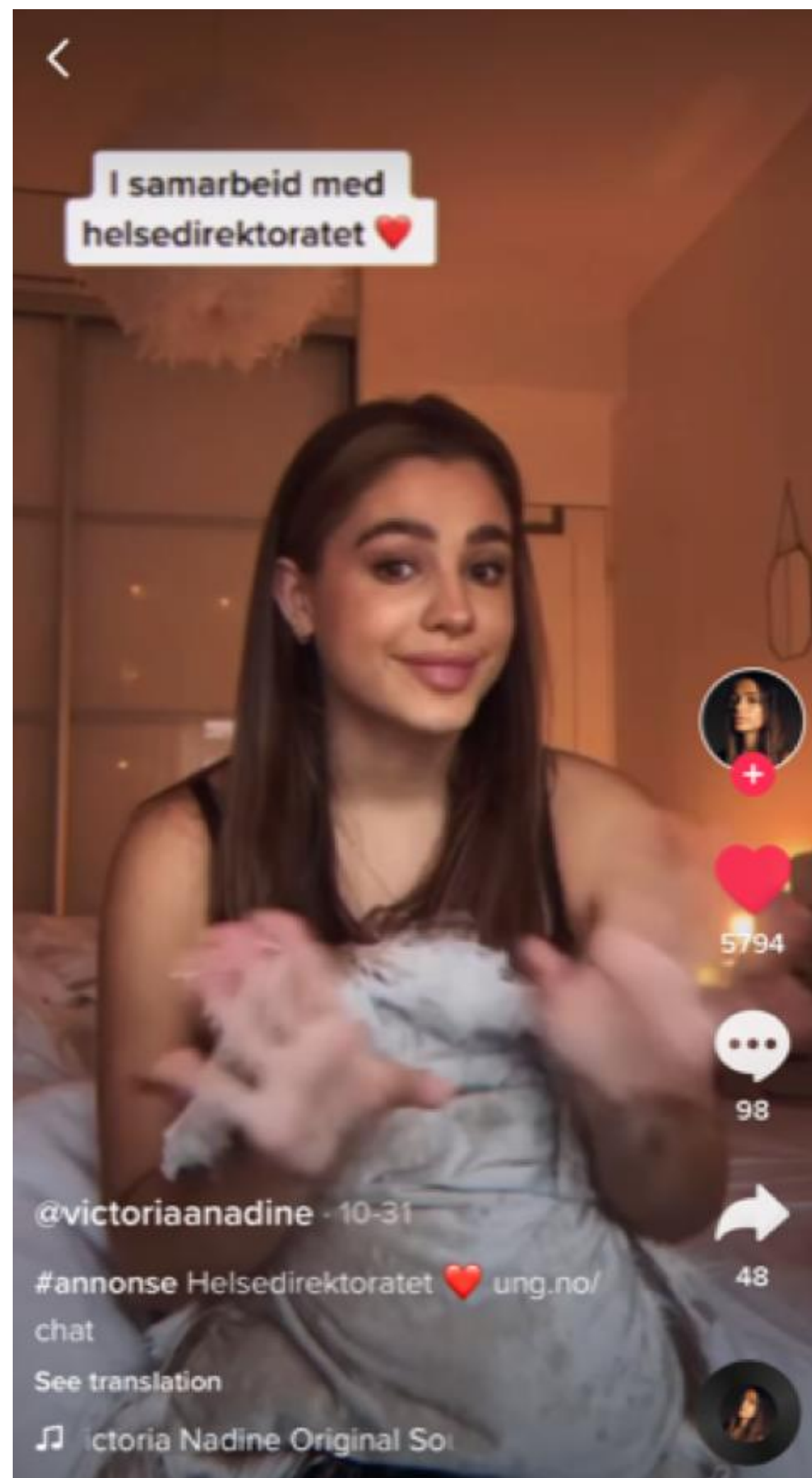
VIKTIGE MILEPÆLER I DEN NORSKE KONTEKSTEN 9

Psykososial beredskap og -oppfølging

- Kommunenes lovpålagte plikt 2017
- Nesten alle kommuner har psykososialt kriseteam
- Digitale ressurser
- Oppbygging av kompetanse gjennom ressursmiljøer
- Øvelse-øvelse-øvelse...

BARN & UNGE OG PSYKISK HELSE – INFLUENCER-SAMARBEID #SPØRMER

Å bygge opp kompetanse

Psykososial redskap

RVTS ET NETTSTED FRA RVTS MIN SIDE

TEMAER

Foto: Roman Bilpey / EPA / NTB Scanpix
Krigen mot Ukraina og psykososiale konsekvenser
Les mer

Psykososiale konsekvenser av terror
Les mer

Ressurser og undervisningsmaterieill
Les mer

Foto: Torbjørn Tandberg / NTB scanpix
Økt yrkesstress for helsepersonell under en pandemi

Slik kan du ivareta personell og kolleger i krisesituasjoner

God ledelse og organisering redde liv

Når krisen rammer

01:00 CC HD

Oppfølging
LES MER →

Psykososiale kriseteam
LES MER →

Å bli ber
LES MER →

NORGE I VERDEN

- ❑ Transnasjonal terror, pandemier, krig, tvungen migrasjon
- ❑ Ulike språkgrupper internt
- ❑ Behov for tilpassede tiltak (eks Ukraina)
- ❑ Brukere
- ❑ Kulturavhengig respons: eks Madrid, London, N.Y., Manchester (online screening, 3 første år)

LÆRINGSPUNKTER

- ❑ Tydelig lederskap og kommandokjede
- ❑ Informasjon, regelmessig, tydelig budskap («verified information at the earliest time possible»). Hjelpetelefon(er). Rolle av sosiale medier
- ❑ Kriseplaner regelmessig øvd – inkludert det psykososiale
- ❑ Frivilligheten godt koordinert og organisert
- ❑ Monitorering og tiltak ift andre potensielt eksponerte/ sårbare grupper
- ❑ Langtidsperspektiv med fra starten
- ❑ Kunnskap om psykologisk førstehjelp
- ❑ Hjelp til hjelperne
- ❑ Familie-/ systemisk perspektiv
- ❑ Likemannsarbeid
- ❑ Info om normalreaksjoner

OPTIMAL SITUASJON ELLER “HVA ER DET VI ØNSKER Å SE”

Fokus på resiliens – og forebygging

Samarbeid for trauma-informerte systemer i og mellom tjenestene

Effektiv kompetanseoverføring og læring – neste generasjons hjelpere

Frivilligheten og brukernes rolle

Hjelp til hjelpere

«Walk the talk!»

**TUSEN TAKK for det viktige arbeidet som dere gjør
“der ute”!**